

Att få fiska i en av Skottlands berömda laxälvar och samtidigt bo på ett riktigt sagoslott är inte bara ett privilegium, som är få förunnat – det är också en sällsam upplevelse där pulset av silverblanka laxar blandas med suset av historiens vingslag...

Slottslax i Skottland

När vi svänger in på den långa slottsuppfarten och *Invercauld Castles* torn och tinnar skymtar mellan pinjeträden, känner jag plötsligen historiens vingslag.

Mina tankar går till upprorsåret 1715 då "*Bobbing John*" här startade den jakobiterresning, som skulle få ett så vildsint slut på slagfältet vid *Sheriffmuir*.
Eller till år 1746 då klanen *Farquharson* för all-

tid skrev in sig i de skotska högländernas historia efter det blodiga nederlaget vid *Culloden Moor*...

Mot den bakgrunden höjer vi knappast ens på ögonbrynen, när en kiltklädd säckpipsblåsare står vid infarten och "blåser in" oss. Melodin känner jag inte igen, men det skulle inte förvåna mig om det är *Bobbing Johns* och hans *Stuart*-anhängares stridsmarsch "*The Standard on the Braes o' Mar*" - en melodi, som

förresten inspirerade många högländare till stordåd och hjälteinsatser i slaget vid Loos under första världskriget.

Och lika naturligt tycker vi det är, när dagens klanöverhuvud, ättlingen i rakt nedstigande led från jakobiterstridernas dagar, *Captain Alwyne Farquharson*, hälsar oss välkomna på slottstrappan, iklädd full högtidsdräkt...

"Welcome to Invercauld and *River Dee*", säger han," there is plenty of fresh fish in the river!"

Med ens bryts förtrollningen. De krigiska jakobiterna, de vajande standaren, klappret av hästhovar och ekot av klingande svärd i mina drömmar tynar bort. Slottsherrens upplysning om att floden är full med nystigen lax, rycker oss tillbaka till verkligheten.

Nu är det andra strider som väntar: Härliga fighter med silvriga atlantlaxar, spännande dueller med kraftfulla muskelpaket, skrikande rullar och fräsande linor...

Jag och *Andy*, min kompis från London, hade kommit till Skottland för att i en vecka bo och fiska som "paying guests" på slottet Invercauld vid floden *Dee*. Det var sista veckan i maj och bara några dagar tidigare hade de första stora stegen av silverblanka laxar nått upp till Invercauld och vattnen däromkring.

"Nu är fisket i full gång både här och på *Balmorals* vatten", upplyste oss *Captain Farquharson*. "Längre fram i veckan får ni förresten en celever fiskegranne nerström. Då kommer nämligen drottningmodern hit för sin traditionella laxvecka i *Dee*..!"

Balmoral – älskat sommarresidens för den engelska kungafamiljen – tillhör egentligen *Farquharsons*, fick vi veta. Balmoral och dess egendomar ägs inte av kungafamiljen, utan man långtidsarrenderar av slottsherren på Invercauld! Förhållandet mellan hyresvärd och gäst är dock mycket gott – det bevisade inte minst gästboken på Invercauld, där drottning *Elizabeths*, prins *Philips* och drottningmoderns namnteckningar återkom flitigt. Och i gästboken riktade prins *Charles* och lady *Diana* ett speciellt tack till herr och fru *Farquharson*, för att man så ofta fick använda Invercauld Castle som hemlig tillflyktsort, innan deras kärlek blev offentlig...

Prins *Charles* är en mycket duktig lax-fiskare", berättade kapten *Farquharson*, "men ibland lite för ivrig. Många gånger, när de gömde sig här, ägnade han kanske väl mycket tid åt laxarna och glömde bort sin unga, blivande hustru!"

Det problemet hade inte *Andy* och jag. Vi hade bara oss själva att tänka på och nu skulle det fiskas lax och ingenting annat!

Vårt förtjusande värdpar under fiskeveckan i *River Dee*: *Captain Alwyne Farquharson*, 16:e Laird of Invercauld, och hans USA-födda hustru *Frances*.

N.B.: Klanfärgerna fanns överallt i slottet. Inte bara i *Captain Farquharsons* eleganta kostym utan också som mönster i kuddar, pläddar, skärmar och till och med gardiner (och i mattan, som inte syns på bilden)...

Eftersom det var söndag, när vi anlände till Invercauld, blev det inget fiske den dagen. Allt fiske efter lax är nämligen förbjudet på söndagar i Skottland – om det är av religiösa eller fiskevårdande skäl vet jag inte, men faktum är att förbudet respekteras mycket noggrant, till och med av tjuvfiskarna.

Första dagen ägnades i stället åt sightseeing. Först bekantade vi oss med det väldiga slottet, som skulle bli vårt hem i en vecka. En imponerande riddarborg, som stigen direkt ur sagan. Hur många rum där finns, vet ingen riktigt.

”Över hundra, tror jag”, sa butlern svävande, när vi frågade.

Och många av rummen tycktes inte ha varit använda på flera årtionden. På vårt strövtåg genom ändlösa korridorer, vindlande gångar och uppför knarriga torntrappor fann Andy och jag rum, som var så dammfyllda och orörda, att man betvivlade att någon varit där sedan sekelskiftet. Vi hittade också det mest imponerande badrum jag någonsin sett. Ett rum, stort som en balsal, med marmorgolv och med mängder med kopparkärl och antika tvättfat. Och mitt på golvet tronade två enorma badkar med lejonfötter, placerade på upphöjda stenpodier!

När vi beskrev detta badrum för värdfolket, kunde varken herr eller fru Farquharson begripa var i slottet vi hade hittat det rummet. De kunde inte komma ihåg att något sådant fanns...

Innan den skotska natten sänkte sig över den vackra Deedalen, hann vi också köra upp till *Linn of Dee*, en trång klyfta några mil uppströms Invercauld, som är en välkänd plats för "fish spotting", eftersom laxen där måste stanna på sin väg uppför floden.

Nederbördsfattiga år kommer laxen inte längre än till Linn of Dee – då kan man se hundratals fiskar, som samlas i klyftans kristallklara vatten och förgäves försöker hoppa uppför klipporna. Men även när vattenföringen räcker till, är det här en samlingsplats, där laxarna länge förbereder sig för den fortsatta färden.

När Andy och jag kom dit, såg vi åtminstone 20 – 25 laxar, som vilade i vattnet nedanför klipporna. En del verkade rejält stora för skotska förhållanden – kanske över 12 – 15 kilo – medan de flesta höll "normalstorlek" dvs. runt 3 – 5 kilo.

”Men någon Ballantine-lax ska du inte vänta dig”, sa Andy, som fiskat i de här vattnen förr.

Andy fiskar ut sitt kast och kastar en liten orolig blick över axeln, när hjorden av Aberdeen angus "invaderar" motsatta stranden.

När han förstod att mina associationer tog helt fel banor, förklarade Andy närmare. Den hittills största lax, som fångats i Skottland, togs den 7 oktober 1922 av en fröken Georgina Ballantine! Fisket ägde rum i floden Tay och laxen fångades med ett greenheart spö och spinnbete. Laxen vägde imponerande 64 pund – dvs. 28,8 kilo.

Med knorrande magar och sinnen fyllda av förväntningar åkte vi tillbaks till Invercauld. Det var dags att plocka fram smokingen inför vår första slottsmiddag...

På måndagsmorgonen fick vi träffa våra ghillies för veckan, *Fred* och "*Big Jim*". Två gentlemän, alltid oklanderligt klädda i nypressade sportkostymer med slips och väst, som kunde sin flod utan och innan.

Systemet med ghillie, dvs. ett slags "fiskebetjänt", är ju en typisk brittisk företeelse. Men en äkta ghillie är så mycket mer än en betjänt. Han är den som har sakkunskapen och erfarenheten av vattnet ifråga. Han vet var laxen står, när den hugger, vilken fluga den vill ha, osv.

Utan en ghillie står du dig slätt i ett okänt

vatten - och att din ghillie dessutom envisas med att ständigt bära ditt spö, välja dina flugor (eller hellre sätter på sina egna...) och dessutom vägrar tro att du kan knyta på flugorna själv, får du lära dig att stå ut med. Det gäller nämligen att stå på god fot med ghillien, om fisket ska bli bra. Eller som Andy uttryckte det:

"Make friends with your ghillie and the fish are in your pocket!"

Nåja, nu hoppade väl inte laxarna upp i min ficka, precis! Det första fiskepasset blev snarare tämligen misslyckat.

Jim tog mig till en pool, som hette *Upper Keppoch*, knöt en *Hairy Mary*, bunden på dubbelkrok, storlek 8, på tafsens och visade mig var jag skulle vada ut och hur jag skulle lägga kasten.

Jag gjorde som jag blev tillsagd och i andra kastet högg den första laxen!

En halv minut senare hade jag tappat den och jag kände en förtvivlans klump i halsen. Men Big Jim tröstade mig.

"Det kan hända den bäste, sir", sa han artigt.

Ett par kast senare var det dags igen. En ny lax tog flugan – och hoppade av efter några sekunder.

"Hrmm, bad luck, sir", harklade sig Big Jim.

Efter ett antal missade påslag fick jag äntligen kroka och landa en Dee-lax!
Ghillien "*Big Jim*" är cool och väntar med häven...

Andy med en vacker, silverfärgad lax, vikt cirka sex kilo. Den blev fiskeveckans största fisk.

Sedan hände ingenting på ett par timmar. Jag fiskade igenom poolen två gånger, kände ett par dragningar i flugan, men inget mer.

"Jaha, det var det laxfisket", tänkte jag. "Två tappade laxar på några minuter – några fler chanser får jag väl inte."

"Vi tar en liten paus och ser hur det går för de andra", föreslog Jim diplomatiskt.

Vi åkte ner till *Lower Keiloch*, Andys favoritpool strax ovanför den berömda och vackra gamla valvbron "*Brig o' Dee*". När vi kom dit satt Andy och Fred i ivrigt samspråk på strandkanten och vid Andys sida glänste en silvrig, vacker fyra kilos lax...

"Hi, Swede, hur går det?", frågade Andy hurtfriskt, men innan jag hann svara, bröt min ghillie Jim in.

"Vi har egentligen inte börjat fiska ännu", ljög han utan att blinka, "jag har mest visat mister Pettersson floden. Men nu ska vi åka tillbaka och ta dom..."

På vägen tillbaka i jeepen, log Jim och förklarade sig.

"Det var onödigt att göra er mer 'depressed' än ni redan var, sir", sa han. "Dessutom gör ni egentligen inga större fel, när ni fiskar. Ni kastar bra, fiskar ut kasten riktigt, mendar i rätt ögonblick, osv. Försök bara vara lite mer 'cool', när laxen hugger. Gör inga våldsamma mothugg, utan låt laxen vända runt med flugan och nästan kroka sig själv. På de två fiskar ni tappade, sir, hade krokarna troligen aldrig fått riktigt bra fäste."

Fylld av ny tillförsikt vadade jag ut i Upper Keppoch igen. Nu hade jag dessutom Big Jims egen favoritfluga på tafsens - en *Munro's Killer* i storlek 10.

"A very good fly for this river", hade Jim sagt, när han knöt på den. "Very good."

Fem minuter senare dansade vi en smärre segerdans på den småsteniga stranden, Jim och jag. Min första Dee-lax var landad! En skön, spolformad silverblix, som tveklöst tagit "*Killern*" och kroat sig själv. *Fighten* hade varit tämligen händelselös – poolen var

helt ren från klippor, stora stenar eller andra hinder och laxen fick i stort trötta sig själv, men när Big Jim vadade ut i det grunda vattnet och jag kunde leda in fisken över hans stora håv, var lyckan ändå stor. Förbannelsen var bruten!

En halvtimme senare var det dags igen. En ny lax tog flugan och kunde landas efter några minuters tämligen odramatisk kamp. Den var av samma storlek, som den första, drygt åtta pund, dvs. ca fyra kilo, och den satt extra skönt, eftersom Andy var åsyna vittne.

"Är det inte dags för lunch nu, innan svensken tömmer floden", sa Andy lite syrligt.

Ja, så gick veckan. Vi fick lax varje dag. Inga riktigt stora dock – den största var Andys och den vägde knappt sex kilo. Långsamt gled vi också in i den bekväma och världsfrämmande tillvaro, som slottslivet innebar. Andy glömde sina oljeaffärer och penningtransaktioner. Själv struntade jag i alla utlovade artiklar, som jag inte hunnit skriva och högarna av obetalda räkningar därhemma.

Vi fiskade, åt och sov. Vi njöt den läckra maten – ripor, lax, hjort, fasan, etc. stod dagligen på menyn – och vi prisade de goda vinerna.

Stolta fångstmän poserar i slottsträdgården med dagens fångst.

Vi hann också med ett eller ett par besök på den lokala puben...

Vi fördrev kvällarna med artiga konversationer med värdparet eller med stillsam läsning framför den väldiga öppna brasan. Och våra största bekymmer – förutom vilka flugor vi skulle fiska med – var faktiskt om vi skulle ha smoking eller "bara" mörk kostym till middagen...

Och på nätterna sov vi i väldiga sängar med dunbolster och enorma kuddar. Trots de metertjocka stenväggarna var slottet helt utkyllt på morgnarna, men tack vare de heta varmvattenflaskor, som slottets butler varje kväll såg till att placera i våra sängar, så slapp man bestående frostsador

Allt kan hända vid slottsfiske i Skottland. Till exempel att butlern kommer utoadande och bjuder på eftermiddagssherry! Det här hände dock inte på Invercauld, utan vid ett senare fiske på Tulchan Water i River Spey. Butlern John skrämde nästan livet ur mig, när han plötsligt stod där bakom mig och sa: "Your sherry, sir..."

"Your best bed companions", sa Big Jim om sängvärmarna, när vi diskuterade detta speciellt brittiska fenomen. "Always warm and always quiet!"

På söndagen en vecka senare bröt vi upp. Veckan var slut och vi kunde summera dussintalet laxar. Ett förhållandevis bra fiske – inte minst med tanke på att Andy och jag

Våra ghillies Fred och Big Jim tog en välbehövlig paus – på skotsk vis!

också passat på att göra en del utflykter upp i bergen runt Invercauld, för att titta på de flockar av kronhjortar, som strövade omkring där.

Både Andy och jag var mer än nöjda. Vi hade fått vad vi hoppats på – en fin fiskevecka och en upplevelse utöver det vanliga. För mig var den skotska slottsmiljön som att stiga tillbaks flera århundraden i tiden. Som att kliva rakt in i historien och riktigt uppleva hur det en gång var. Jakobiterupproret, de våldsamma klanstriderna, de grymma häxrättegångarna, de löddriga springarna, de fladdrande fanorna...

När vi svängde ut från slottet, kunde jag svära på att jag återigen hörde ljudet av klappande hästhovar och klangen av blanka svärd, som korsades i strid. Ljudet tilltog i styrka och när vi nådde landsvägen och bron, lät det som om vi hade en hel här av stridslystna högländare bakom oss.

Då stannade Andy bilen, tittade uppgivet på mig och sa: "Damn it! Jag tror jag håller på att tappa avgasröret"...

Copyright © Jerry Petersson/JJP Press Agency 2020

Jag och ghillien Big Jim med första dagens fångst – två silvriga, nystigna Dee-laxar.

Det här reportaget publicerades ursprungligen år 1989 i årsboken "Sportfiske 89" (Bokförlaget Semic)

Om du vill veta mer om klanen Farquharson och om Invercaulds spännande historia kan du hitta mycket information på dessa webbsidor:
<http://www.invercauld.estate/invercauld-history>
eller
<https://clanfarquharson.com>